

11. Horia Stanca. Ciprian Porumbescu. Portretul unui mare animator. Editura Dacia. Cluj-Napoca, 1975. – 241 p.
12. Mihail Grigore Poslusnicu, Istoria muzicei la romani. De la renastere pina-n epoca de consolidare a culturii artistice. – Bucuresti; Ed. Cartea romaneasca, 1928.
13. Octavian Beu, Carol Miculs, un prieten roman al lui Chopin, in Studii muzicologice, Bd.VI, Bukarest, 1957.
14. Paunel Eugen. Vasile Alecsandri si Carol Miculi: Cu doua scrisori inedite din 1879. – Cernauti, 1935. – 16 p.
15. Rusu L. Muzica in Bucovina//Muzica romanesca de azi. Cartea sindicatului artistilor instrumentisti din Romania (scoasa de prof. P.Nitulrscu). – Bucuresti: Marvan, 1940.

Резюме

Висвітлюється музично-громадська та композиторська діяльність Кароля Мікулі в контексті розвитку музичного життя Буковини. Творча постать митця розглядається крізь призму полікультурних зв'язків середини-другої половини ХІХ століття.

Ключові слова: Кароль Мікулі, музичне життя, міжнаціональні зв'язки, полікультурне середовище.

Summary

In the article musically public and composer's activity of Karolya Mikuli lights up in the context of development of musical life on Bukovina. The creative figure of artist is examined through the prism of polycultural connections of middle-second half of XIX age.

Key words: Karol Mikuli, cultural environment, multinational connections, musical life.

УДК 78.07.1(477.87)

І.Л. Бермес

ЖИТТЄВІ ДОМІНАНТИ МИКОЛИ ЛАСТОВЕЦЬКОГО

Життєво-творчий шлях дрогобичанина, професійного композитора, педагога, музично-громадського діяча, директора Дрогобицького державного музичного училища ім. В.Барвінського Миколи Адамовича Ластовецького дає підґрунтя для музикознавчого дискурсу. Митець плідно працює в різних ділянках композиторської та науково-педагогічної творчості.

Враховуючи те, що формування творчої особистості композитора від сходження на мистецький олімп до сьогодення не розглядалося в спеціальній літературі, окреслення головних домінант „пасіонарного заряду” (О.Забужко) його життєтворчості є актуальним. Творчість композитора інспірована усвідомленням власної причетності до історичного процесу, яскраво виражає гостре прагнення залишатися самим собою, водночас широку жанрову амплітуду художніх пошуків.

На жаль, про М.Ластовецького написано дуже мало. Окрім автобіографічних даних, розміщених у довіднику „Композитори України та української діаспори” в упорядкуванні доктора мистецтвознавства А.Мухи, невеличкого нарису „Штрихи до творчого портрета Миколи Ластовецького”, присвяченого 60-річчю від дня народження митця (укладачі – викладачі-методисти Дрогобицького музичного училища ім. В.Барвінського – Л.Соловей і О.Дмитрієва), низки статей у місцевій періодиці, що торкаються передовсім авторських концертів (Фрайт О., Пиц Б.), творчого портрета митця (Ярко М., Ластовецька Л., Мойсеєнко Н., Терлецька О.), відгуків на прем'єри вистав, музичних комедій із музикою митця (Ярко М.), рецензій на окремі видання творів (Мойсеєнко Н., Семків Н., Сторонська Н.), вступних статей науковців до різних нотних видань (Дика Н., Сов'як Р., Грабовський В., Дацюк С., Ластовецька Л.) та музикознавчого аналізу деяких композицій (Ластовецька Л., Рудзінська І., Путятицька Л., Семків Н.) досі не має ґрунтовної праці про композиторську практику М.Ластовецького.

Мета статті – визначити визначальні життєві принципи М.Ластовецького та домінуючі теми його композиторської практики.

Микола Ластовецький – композитор, музикознавець, педагог, заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки композиторів, Спілки театральних діячів України, голова науково-культурологічного товариства ім. В.Барвінського. Народився на Поділлі, в м. Дунаївці (Хмельницька обл.) 1947 року. Подільський фольклор, мальовничі звичаї приваблювали його змалку. „Музична атмосфера подільської землі сприяла активному виявленню... музичних здібностей”, – слушно зауважують Л.Соловей і О.Дмитрієва [9; 3]. На формуванні майбутнього композитора певним чином позначилися і мистецькі традиції краю й атмосфера рідного дому, позаяк батьки любили музику, з благоговінням ставилися до народної пісні.

Хоча й успішно займався музикою, після закінчення школи в Дунаївцях, обрав іншу життєву дорогу: точні науки та інженерію. Впродовж трьох років навчається в Хмельницькому технологічному, відтак – Львівському політехнічному інститутах. Однак „музика вабила його так владно, що він (М.Ластовецький – І.Б.) покидає навчання” [9; 3]. Її величність музика, на щастя, перемогла! Своє мистецьке покликання сприймав як долю. Маючи неабиякі музичні здібності, тонку душу й бажання вчитися, молодий хлопець за рекомендацією видатного композитора Л.М.Ревуцького вступає на теоретичне відділення Хмельницького музичного училища (1967-1971 рр.), згодом до Львівської державної консерваторії ім. М.Лисенка на композиторський факультет. Опановує композицію у Романа Сімовича – відомого композитора, музикознавця, педагога. Цей високоавторитетний митець відразу помітив непересічний талант свого студента, його наполегливість і жагу до знань. Р.Сімович уміло вів М.Ластовецького до висот композиторського фаху, допомагав йому розкритися. Це було не складно, бо майбутній композитор усіляко допомагав у цьому: наполегливо вчився, творчо підходив до виконання завдань. Завжди мав власну думку і вмів, за необхідності, її відстояти.

Справжній мистецький дух, що панував у стінах навчального закладу, високофаховий професорсько-викладацький склад (С.Людкевич, А.Кос-Анатольський, М.Колесса, В.Флис, Я.Якуб'як, С.Павлишин) позитивно позначалися на формуванні майбутніх музикантів. Учителями М.Ластовецького були і С.Людкевич, А.Кос-Анатольський, В.Флис, Я.Якуб'як, Е.Кобулей. Усі вони спричинилися до його становлення як композитора.

Закінчивши консерваторію, М.Ластовецький дістав скерування до Дрогобицького державного музичного училища, де вже понад 30 років працює спочатку на посаді викладача музично-теоретичних дисциплін, голови циклової комісії з теорії музики, а з 1984 р. – директора. Велика відповідальність як за адміністративно-господарську ділянку, так і педагогічну в училищі не заважає М.Ластовецькому працювати за сумісництвом у Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І.Франка на посаді доцента кафедри музикознавства та фортепіано.

Показово, що М.Ластовецький – єдиний в Україні керівник навчального закладу композитор за фахом. Його твори різних жанрів постійно виконуються на фестивалях, форумах, концертах художніми колективами навчальних закладів Дрогобича, передовсім музичного училища і музично-педагогічного факультету педагогічного університету.

Саме М.Ластовецькому належить ідея увічнення пам'яті видатного українського композитора В.Барвінського. Клопотання про присвоєння його імені Дрогобицькому державному музичному училищу було порушено перед Міністерством культури і туризму України в 1995 р. – ювілейному півстолітньому в діяльності навчального закладу.

М.Ластовецький – один з ініціаторів заснування в Дрогобичі науково-культурологічного товариства ім. В.Барвінського, метою якого є вивчення, дослідження та популяризування творчості видатного композитора. З 1998 року М.Ластовецький обраний головою цієї організації, йому належить чимало задумів стосовно її успішного функціонування.

Як високий професіонал, талановитий керівник він дбає, щоб у Дрогобицькому музичному училищі працювали висококваліфіковані фахівці, ретельно добирає кадри. Саме тому педагогічний персонал училища – досвідчений, працелюбний, потужний. „У колективі панує

атмосфера високого професіоналізму, інтелігентності, толерантності”, – підкреслюють Л.Соловей і О.Дмитрієва [9; 5]. Безмежно любить викладацьку роботу та своїх студентів, які відповідають йому взаємністю. Ставиться до учнів із повагою, щирістю, „вміє підмітити іскринку таланту і розвинути її, заохочує кожну крихту самостійності, прагне допомогти студентам якомога повніше розкрити свої здібності, вміє зацікавити, запалити їх бажанням до знань” [9; 5].

Як член правління Спілки композиторів України, М.Ластовецький активно займається композиторською творчістю, проводить велику музично-громадську роботу. Він неодноразово очолював мистецькі делегації та художні колективи музичного училища, що репрезентували взірці української музики в зарубіжних країнах: Румунії (1985 р, 1991р.), Польщі (1987-1991 рр.), Англії (1992 р.), Канаді (1997 р.), Австрії (2000 р., 2006 р.).

Бере активну участь в організаційних заходах і проведенні всіх мистецьких імпрез, що відбуваються в місті: голова оргкомітету фестивалю класичної та сучасної музики „Дрогобич Музик Фест – 97”, першого обласного (згодом регіонального) конкурсу юних піаністів ім. В.Барвінського (Дрогобич – 1998, 2002, 2005 рр.), заступник голови оргкомітету першого Всеукраїнського конкурсу виконавців на народних інструментах ім. А.Онуфрієнка (Дрогобич, 2007, 2009 рр.).

Найважливішою та характерною ділянкою практики митця є, як уже наголошувалося, композиторська. Вона вирізняється жанрово-стильовим розмаїттям, багатством тематики й образності. В особі М.Ластовецького акумулюється й індивідуалізується суспільне життя з усіма його проявами – тому він звертається до історичних і філософських тем, а з іншого боку, – в процесі творчості формується так звана „друга дійсність” (Г.Ігнатченко) – музичний твір, який виражає стан душі автора. Саме за такими композиціями цінують творчу особистість, вельми часто і реальність.

Початки творчості М.Ластовецького в традиціях української класичної музики, так само галицької композиторської школи. Провідною стильовою прикметою, природно, є опертя на національний фольклор. Як і чимало українських композиторів, М.Ластовецький слушно вбачає в народній пісні „єдине і справжнє джерело своєї композиторської творчості” [9; 10].

Великий композиторський доробок (понад 100 творів) є матеріалом для досліджень у різних аспектах. Пріоритетними для М.Ластовецького залишаються сфери музики для театру та симфонічна творчість, що завжди еволюціонували в тісному взаємозв’язку. Одним із найбільш плідних і вельми типових для композитора є театральний жанр, очевидно, як данина творчої співпраці з колективом обласного музично-драматичного театру ім. Ю.Дрогобича. М.Ластовецький написав музику до понад 20 театральних вистав, які побачили світло рампи в Дрогобичі. Музику до п’єс, водевілів, мюзиклів, комедій, казок за творами І.Франка, Г.Квітки-Основ’яненка, І.Карпенка-Карого, М.Кропивницького, І.Котляревського, М.Коцюбинського, Р.Іваничука, В.Канівця, Я.Стельмаха, В.Шекспіра, Ю.Коженювського та ін., створену цим композитором, мали змогу почути мешканці Хмельницького, Тернополя, Івано-Франківська й інших міст, де проходили гастролі Дрогобицького театру. Маючи достатній досвід практичної співпраці з колективом, М.Ластовецький добре знає „кухню” театральної вистави, тому головне для нього – осмисленість і органічна цілісність вистави, прагнення переконливо „прочитати” авторський задум, передати драматургію твору в музичному викладі. Адже музика для театру – це не тільки зацікавлення суто творчими питаннями, а це ще й свого роду лабораторія – благодатна основа для вдосконалення та пошуків.

Одним з унікальних витворів людського духу й інтелекту є симфонічний оркестр, тому зацікавлення М.Ластовецького цим колективним видом виконавського мистецтва є природним для його світобачення. Темброве багатство симфонічного оркестру дозволяє композитору „створити сильний ефект” [2; 256], тобто виразну „мову” музичного твору. Виявом симфонічного мислення митця є низка композицій цього жанру: „Sinfonia rustika”, симфонієта „Пам’яті героїв Крут”, поеми „Галичина”, „Львів”, „Лірична поема”, увертюра „Бойківська”, „Memento”, „Варіації”, симфонічний прелюд „Пісня про Кармалюка”, „Елегія пам’яті В.Барвінського”.

Симфонічна музика М.Ластовецького – один із „вершинних способів музичного висловлювання та драматургійного розвитку загалом”, – акцентує В.Грабовський [1; 7].

Як свідомий громадянин Української держави, патріот, якому не байдужа доля країни, М.Ластовецький відгукується на животрепетні проблеми, небуденні події тощо. Так, відгуком на трагічну смерть Вячеслава Чорновола стала кантата для солістів, жіночого хору та капели бандуристів „Пісня про Чорновола” (2000 р.), скомпонована на слова дрогобицького поета, публіциста, літературного критика, професора Дрогобицького педагогічного університету ім. І.Франка Михайла Шалати. В ній автори висловили „всенародну любов, визнання, шану та пам’ять... через призму сучасного бачення”, – наголошує Н.Семків [7; 5]. Зауважимо, що це перша в українській музиці спроба змалювати „портрет” поборника незалежності держави Україна – В.Чорновола – в кантатному жанрі та ще й у неординарному вирішенні складу виконавців і художніх засобів. Кантата віддзеркалює „органічний зв’язок музики та поетичного тексту” [4; 4].

Подоланин, який понад 30 років живе і працює в Дрогобичі, не тільки полюбив це провінційне галицьке містечко, а й присвятив йому і високославним дрогобичанам низку своїх творів. Це – сюїта „Дрогобицькі сурми” для чотирьох труб, „Славень Дрогобичу” (сл. М.Белея) для мішаного хору в супроводі фортепіано та кантата „Повернення Дрогобича” для солістів, мішаного хору та симфонічного оркестру на слова Ф.Малицького, Р.Пастуха і М.Ластовецького. Розгорнута, монументальна композиція написана до промовистої події – відкриття пам’ятника визначному вченому, дрогобичанинові Юрію Котермаку (1999 р.). У ній композитор максимально використав вокально-хорову специфіку і багатство симфонічного розвитку, монолітність барв хорової колористики з інструментальною, виразність двох тембральних пластів.

Цікавою та актуальною сторінкою творчості М.Ластовецького є омузичення канонічних біблійних текстів, що зумовлено „культу Богочинання в композиторській інтерпретації” [10; 115] й яскраво відтіняє індивідуальні прикмети почерку митця. Кантата „Псалми Давида” написана для солістів, мішаного та дитячого хорів і симфонічного оркестру.

Псалтир (дослівно з єврейської „книга хвалень”, із грецької – psallo – співаю) був і залишається джерелом натхнення багатьох композиторів, представників різних національних шкіл і стильових напрямів, починаючи з XVIII століття. Ще представники „золотої доби” української музики Д.Бортнянський, М.Березовський й А.Ведель інтерпретували тексти цього поетичного збірника. Відтак книга псалмів прочитувалася основоположником української класичної музики М.Лисенком, його послідовником К.Стеценком, митцями ХХ століття – Л.Ревуцьким, В.Барвінським і нашими сучасниками – М.Скориком, О.Козаренком, В.Камінським, Ю.Ланюком, М.Кузаном й ін. Молитовний настрій Псалтиря, глибинна особистісна духовність спонукали і М.Ластовецького до написання кантати на тексти, автором яких здебільшого вважають царя Давида – неперевершеного псалмоспівця, котрому „сам ангел небесний шептав слова”. Кантата „Псалми Давида” відзначається широким діапазоном засобів у втіленні найтонших відтінків тексту Псалтиря. Вона приваблює щирістю висловлювання.

Оскільки хорова музика відіграла в духовному розвитку нації значущу роль, а її розвиток протягом століть був доміантним, це й можна вважати підґрунтям появи низки творів у хоровому жанрі різних форм саме в період незалежності Української держави. Тому й не зустрінемо в хоровій творчості М.Ластовецького взірців, дедикованих „світлому сьогодні”, натомість знайдемо вишукані, глибокі як оригінальні твори, так і обробки народних пісень. Їх понад 30 – вони приваблюють національно-характерними елементами музичного мислення й опорою на класичну модель західноєвропейської традиції. До кожного з поетів – І.Франка, Лесі Українки, В.Романюка, П.Перебийноса та ін. – М.Ластовецький підходить із глибоким розумінням внутрішньої сутності віршів. Тому вельми витонченими є хори на слова І.Франка „Червона калино, чого в лузі гнешся?”, „Дивувалась зима”, на слова Лесі Українки „Нічка тиха і темна була”, „Горить моє серце”, на слова В.Романюка „Отча криниця”, „Мужицька доля”; обробки народних пісень, зокрема із записів І.Франка „Ой світи, місяченьку”, „Гей, а ворле, ворле, сивий соколе”, лемківські „Кед ем так пасала”, „Над водов кряк” тощо.

Хорова творчість композитора об'ємна, тісно пов'язана з естетичним світом національної культури і виражає себе в нерозривному зв'язку з ним. Це прослідковується і в засобах музичної мови, серед яких фольклорні елементи посідають вагоме місце, і в образному характері поетичних текстів, до яких звертається композитор.

У творчості М.Ластовецького значне місце посідає й вокальна музика. Для своїх вокальних композицій автор обирає тексти, пов'язані з темою природи чи ліричного настрою. Здебільшого це поезії українських авторів – класиків і сучасних (Лесі Українки, П.Грабовського, О.Олеся, В.Самійленка, В.Симоненка, П.Тичини, В.Чумака, Й.Фиштика та ін.). Винятком у цьому списку є лише поезія білоруського поета Янки Купали. Вишуканий музичний зміст, витончені виразові засоби – важлива передумова активного функціонування вокальних композицій на концертній естраді. І хорова, і сольна музика митця зручна для співу, виявляє добре знання природи людських голосів, їхню тембральну палітру.

Не оминув композитор і камерно-інструментального жанру, адже ним написано майже 10 творів: для струнного оркестру – „Adagio”, „Сюїта”, „Гаївки”; інструментальних ансамблів – сюїта „Дрогобицькі сурми” (для 4 труб), Квартет (для 4 тромбонів), „Скерцо” (для фагота та фортепіано), „Поліська легенда” (для кларнета та фортепіано); для струнного квартету – „Дві п'єси” і „Квартет”. Камерно-інструментальні твори – ще одна цікава сторінка творчого доробку М.Ластовецького. В них виразно поєдналися національні традиції з досягненнями професійного музичного мистецтва другої половини ХХ століття. Деякі з них – програмні („Дрогобицькі сурми”, „Поліська легенда”), що „конкретизує творчий задум, чітко визначає образний зміст, емоційний світ твору” [6; 30]. „Гаївка” для струнного оркестру свідчить про звернення композитора до мистецької практики народу.

М.Ластовецький належить до того покоління українських композиторів, які дбають про виховання юних музикантів. У його творчому доробку першорядної ваги набули інструментальні твори, зокрема для фортепіано. Фортепіанна музика композитора включає дві сонати, кілька циклів прелюдій („Настрої”), мініатюри (близько ста), варіації (ля-мінор, соль-мінор). Цикл „Фортепіанні п'єси для дітей та юнацтва”, що складається з семи розділів (понад 40 творів) є прекрасним дидактичним матеріалом, так необхідним сьогодні, коли нові видання – рідкість. Про зміст „Фортепіанних п'єс для дітей та юнацтва” Н.Дика наголошує: „Це сфера відтворення психологізму характерів і вчинків, емоційного та духовного світовідчуття людини, філософських роздумів, де виразно простежується феномен багатомірності синтезу „фольклорного – індивідуального – сучасно-експериментального” [3; 4]. П'єси М.Ластовецького пов'язані з естетичним світом національної культури, на цьому акцентує й композитор: „Музична мова ...позначена специфічним західноукраїнським колоритом як в ритмічному, так і в ладово-гармонічному аспектах” [5; 6]. Навчальний посібник є взірцем поєднання специфіки образності музичної мови на підставі принципів навчання і виховання: наочності як основи вдосконалення техніки гри; системності викладання з використанням різних форм роботи з дітьми (ілюстрація, пояснення тощо); доступності як вирішення проблеми „бар'єру” психічних навантажень; послідовності як основи поступального засвоєння музичної культури і усвідомлення її значущості для формування духовного світу дитини.

Індивідуальність почерку М.Ластовецького виявляється не в застосованих засобах виразності, а в способах їхнього використання та поєднання. Музично-виразові прийоми вирізняються раціональністю, водночас вони елегантно вишукані.

М.Ластовецький – всебічно обдарований. Він – високоосвічена людина. Його блискуча музична пам'ять вражає навіть професіоналів. Митець однаково добре обізнаний із надбаннями вітчизняної та зарубіжної музичної літератури, і з новітніми досягненнями музики початку ХХІ століття, і з теоретичними дисциплінами, художньою літературою. Він вільно володіє фортепіано. М.Ластовецький музикант широкого загальнокультурного кругозору і колосальної професійної ерудиції.

Педагогіка стала другим покликанням митця, їй він віддає багато сил і творчої енергії, тому й знаходить радість у вихованні молодих музикантів. Він критикує систему „формального натаскування” і особливого значення надає ефективному використанню передових технологій

навчання і виховання, бачить своїм завданням забезпечення високої художньо-естетичної освіченості студентів. На його заняттях із аналізу музичних форм, поліфонії панує доброзичлива, творча атмосфера.

Як директор музичного училища і педагог, митець чимало уваги приділяє різнобічному вихованню студентів. Його батьківське піклування виявляється у зміцненні матеріальної бази. У добре обладнаних і затишних аудиторіях з'являється необхідний емоційний настрій для натхнення й творчості. Дбаючи про якісну організацію навчального процесу, маючи великий досвід викладання, М.Ластовецький укладає навчальні програми, хрестоматії, пише методичні праці, розробляє лекції з курсів „Аналіз музичних творів”, „Інструментознавство”, „Поліфонія”. Його роботи „мають широке практичне застосування”, – відзначають Л.Соловей і О.Дмитрієва [9; 6].

Як педагог і музично-громадський діяч, М.Ластовецький здобув глибоку повагу серед викладачів і студентів, громадськості міста. Відвертість, підкреслений демократизм у стосунках із колегами, друзями, студентами, водночас і вимогливість до них, дозволяють безпомилково розпізнати в митцеві типові риси корінного подолянина.

Широкоосяжним і різноманітним є коло професійних зацікавлень М.Ластовецького. Він чудовий педагог-практик, методист і теоретик музичного мистецтва, талановитий дослідник української музики, вмілий адміністратор і організатор.

Надзвичайно цікавим залишається музикознавчий доробок М.Ластовецького – теми, що їх піднімає митець, торкаються як процесу становлення та розвитку національної музичної культури, так і важливих проблем її сьогодення. З одного боку – це думки композитора з великим практичним досвідом, з іншого – зрілі міркування митця, котрий правдиво осмислює мистецькі процеси, розкриває невідомі сторінки життя і творчості музичних персоналій. Такі статті в наукових виданнях, як „Вчитель Миколи Колесси – видатний чеський композитор Вітезслав Новак”, „Микола Колесса про С.Людкевича та В.Барвінського”, „Про деякі різночитання біографії С.Людкевича”, „Хто ви, професоре Шін? (або чи варто пам'ятати про першого празького вчителя композиції М.Колесси, Р.Сімовича, С.Туркевич-Лісовської-Лукіянович)”, „Друковане слово Миколи Колесси: *Non multa, sed multum*”, „Тарас Шевченко в житті Миколи Лисенка”, „Галина Грабець – бранка ГУЛАГу, учениця В.Барвінського”, „Закоханий у рідну пісню” (про Ю.Корчинського) та ін. – свідчать про глибину і неординарність мислення М.Ластовецького.

У полі зору митця й питання навчального процесу, зокрема викладання спеціальних дисциплін у музичних навчальних закладах. Маючи на меті удосконалення методики викладання, М.Ластовецький радо ділиться досвідом і пропозиціями на сторінках наукових і методичних видань: „Про деякі особливості викладання предмету інструментознавства та інструментування в музичному училищі”, „Заняття з основ композиції як дійовий засіб розвитку творчого потенціалу студента” та ін.

Чимало науковців, педагогів-практиків навчальних закладів Дрогобича, Львова та інших міст України звертаються до М.Ластовецького з проханням про редагування чи рецензування їхніх напрацювань і він добросовісно справляється й із цим обов'язком.

В історії світової музичної культури маємо чимало прикладів, коли митці одночасно займалися не тільки своїм основним фахом – композицією, а й іншими музичними спеціальностями. Згадаймо хоча б Б.Бартока – композитора, фольклориста, піаніста, Ф.Ліста – композитора, піаніста, диригента, Р.Вагнера, Г.Берліоза, С.Рахманінова – композиторів і диригентів та ін. Поєднання композиторства з диригуванням і навпаки – не рідкість і в українській культурі: М.Лисенко, М.Леонтович, К.Стеценко, О.Кошиць, Г.Верьовка, Д.Котко. Винятковим феноменом є М.Колесса, для якого характерним був „рівномірний розподіл творчого часу між різними музичними спеціальностями” [11; 3]: композицією, диригуванням і педагогікою. Диригував і С.Людкевич, але ця царина не була для нього суттєвою.

Талановитий музикант, якому не байдуже виконання своїх творів (можливо, й інтерес випробувати себе в диригуванні!), М.Ластовецький також займається цим видом виконавського мистецтва. І це йому, дійсно, вдається. Керівництво училищним камерним оркестром „Кредо” свідчить про диригентський хист. Колектив став творчою лабораторією митця – для нього він

створює композиції, з ним удосконалює диригентську майстерність. Успішні виступи камерного оркестру під орудою М.Ластовецького продемонстрували універсальність митця. Йому як непересічній особистості притаманне духовне багатство, широта душі. Він завжди готовий прийти на допомогу, вислухати, порадити, підтримати. М.Ластовецький користується авторитетом як серед колег музикантів, викладачів, так і студентів училища.

Плідні творчі контакти М.Ластовецького з українськими композиторами Л.Дичко, Б.Фільц, В.Камінським, О.Козаренком, музикознавцями Л.Кияновською, О.Бенч, М.Юрченком, Н.Дикою та ін. дають насагу до творчості в різних царинах – композиції, педагогіці, диригентурі.

Вражає багатогранність громадської діяльності: немає практично жодної галузі музичного життя, якою б не цікавилася ця особа. Він активний і в Спілці композиторів України, і Спілці театральних діячів України, відповідальний і вимогливий як голова науково-культурного товариства ім. В.Барвінського, директор музичного училища, доцент кафедри музикознавства та фортепіано Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка.

Світовідчуттю митця у житті та в композиторській творчості притаманна кордоцентричність (за Б.Паскалем „логіка серця” первинна щодо „логіки голови”). М.Ластовецькому близька філософія Г.Сковороди, котрий ототожнює серце з душею, вважаючи, що „істинною людиною є серце в людині, а глибоке серце, одному лише Богові пізнаване, є ніщо інше як необмежена безодня наших думок, просто сказати: душа – це справжнє єство, і суцтя справжність, і сама есенція (як кажуть), і зерно наше, і сила, в якій тільки і є життя та існування наше...” [8; 169]. Тобто, М.Ластовецькому властиві чистота серця, багатство духу, гармонія з великим світом (макрокосмосом), іншими словами, з природою, рідним краєм, малими світами інших людей.

Композиторська, громадська і педагогічна діяльність Миколи Ластовецького – взірць чистого, безкорисливого служіння мистецтву. Значні здобутки митця в різних ділянках були відзначені Міністерством культури і туризму України: грамотою „За досягнення у розвитку культури і мистецтв” (2002 р.), медаллю „Незалежність України” в номінації IX міжнародного академічного рейтингу „Золота фортуна” (2003 р.).

У роки незалежності Української держави сформувалися нові горизонти творчості композитора. Він пише багато і плідно. Найголовніше, що композитор перестає сприйматися як локальний талент, його ім’я відоме не тільки в Україні, а й за її межами, а музика – звучить як на столичних сценах, так і обласних і районних.

Творчість М.Ластовецького є важливим здобутком української музичної культури, вона сформувалася в контексті національно-європейських традицій та культурно-мистецьких процесів кінця XX – початку XXI ст.

Джерельні приписи

1. Грабовський В. Сурми творчості Миколи Ластовецького (про автора) / В.Грабовський // Фортепіанні п’єси для дітей та юнацтва: Навч. посібн. – Львів: Сполум, 2007. – С. 7-8.
2. Денисов Е. Ударные инструменты в современном оркестре / Е.Денисов. – М.: Советский композитор, 1982. – 346 с.
3. Дика Н. Передне слово // Фортепіанні п’єси для дітей та юнацтва: Навчальний посібник. – Львів: Сполум, 2007. – С. 3-4.
4. Ластовецька Л. Вступне слово // Ластовецький М. Пісня про Чорновола: кантата для солістів, жіночого хору та симфонічного оркестру. – Дрогобич: Вимір, 2006. – С. 3-4.
5. Ластовецький М. Методичні зауваження // Фортепіанні п’єси для дітей та юнацтва: Навчальний посібник. – Львів: ТеРус, 2007. – С. 5-6.
6. Ніколаєва Л. Камерно-інструментальна творчість / Л.Ніколаєва, К.Колесса // Микола Колесса – композитор, диригент, педагог: зб. статей / Упоряд. Я.Якуб’як. – Львів, 1997. – С. 30-43.
7. Семків Н. Присвятні кантати М.Ластовецького // Галицька зоря. – 2001. – № 9.
8. Сковорода Г. Наркис. Розмова про те: пізнай себе // Григорій Сковорода. Твори у двох томах. Т. 1. – Поезії. Байки. Трактати. Діалоги. – К.: АТ Обереги, 1994. – С. 150-196.

9. Соловей Л. Штрихи до творчого портрету Миколи Ластовецького / Л.Соловей, О.Дмитрієва. – Дрогобич, 2007. – 25 с.

10. Шипайло Я. Молитва „Отче наш” у творчості композиторів-класиків М.Березовського, Д.Бортнянського, С.Дегтярьова / Я.Шипайло // Вісник Прикарпатського університету. – Вип. XII-XIII. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 115-119.

11. Якуб'як Я. Передмова // Микола Колесса – композитор, диригент, педагог: Збірка статей / Упоряд. Я.Якуб'як. – Львів, 1997. – С. 3-4.

Резюме

У статті відображено ключові домінанти життєвого та творчого шляху сучасного українського композитора Миколи Ластовецького.

Ключові слова: музика, композиція, М.Ластовецький, творчість.

Summary

The article deals with key principles of the life and creative work of a modern Ukrainian composer Mykola Lastovetskyi.

Key words: Mikola Lastovetskyi, musical.

УДК 78.482

С.С. Хащеватська

ВІКТОР ГУЦАЛ: ТВОРЧИЙ ДОСВІД ТА ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Сучасне мистецтвознавство, аналізуючи мистецькі процеси останніх років, спираючись на ідею відродження національної культури та національних традицій, вимагає всебічної наукової оцінки всіх складових національної музичної культури, зокрема й оркестрового виконавства на народних інструментах. Названа царина вітчизняного музичного мистецтва має багатовікову складну історію і пов'язана з діяльністю плеяди видатних виконавців-творців, які здійснили неоціненний внесок у розвиток народно-оркестрової справи в Україні: Гнат Хоткевич, Леонід Гайдамака, Володимир Комаренко, Василь Зуляк, Олександр Незовибатько, Євген Бобровников, Андрій Бобир, Перекоп Іванов, Яків Орлов, Віктор Гуцал.

Особлива роль тут належить народному артисту України, лауреату Національної премії України ім. Т.Шевченка, кавалеру орденів „За заслуги” трьох ступенів, художньому керівнику і головному диригенту Національного оркестру народних інструментів України, проф. Віктору Омеляновичу Гуцалу – одній з найбільш значущих постатей сучасного народно-оркестрового мистецтва, що виділяється багатогранністю таланту і вагомністю власних здобутків. Талановитий виконавець, диригент, композитор, науковець, педагог, автор багаточисельних аранжувань і перекладень – Віктор Омелянович волею долі виявився біля витоків становлення Національного оркестру народних інструментів України, став одним із тих, хто закладав його міцний фундамент, який дозволив йому в подальшому цілеспрямовано розвивати творчий колектив.

Проте у сучасному вітчизняному музикознавстві важко відшукати праці, де б розглядалася творча постать цієї непересічної особистості. Серед робіт радянського періоду, котрі тією чи іншою мірою торкаються діяльності В.Гуцала, варто назвати розвідки, статті і рецензії у серіальних виданнях [1; 7-8; 11-15]. Із робіт пострадянського періоду можна згадати художньо-документальну повість Б.Жолдака [9], в якій розглядаються окремі епізоди біографії митця, шлях становлення його творчої особистості.

Аналіз представлених досліджень засвідчує відсутність наукової узагальнюючої праці, об'єктом вивчення якої були б життєві, творчі, світоглядні позиції і принципи митця – нашого сучасника. Це і визначило актуальність розвідки та окреслило її головну мету: проаналізувати